

régen el van döntve, mert a tapasztalati tényeknek oly nagy tömege szól *Storcz M.* úr állítása mellett*), hogy azokat egy-két kivételes tapasztalattal megdönteni nem lehet s a tény igazolására újakat felhozni majdnem fölösleges. Kivételek voltak és vannak mindig; de ezek nem a szabályt döntik meg, hanem megerősítik. A tapasztalt vadászok egyhangulag *Storcz* úrnak adnak igazat; e mellett szólnak az én 30 év alatt szerzett közvetlen és közvetett tapasztalataim is. Tény az, hogy a kan róka gondoskodik szintén a fiatal nemzedék felneveléséről; azt azonban tényleg bizonyítani nagyon nehéz, hogy ápolitjai csakugyan az ő véréből valók-e? »Comme chez nous«, az embereknél. De még a theoria sem ellenkezik *Storcz* úr állításával, akár mint kynológus, akár mint zoológus vizsgáljuk a kérdést. A kutya domesztizált állat, tehát ezzel nem lehet összehasonlítani; de már a farkas és más ragadozók példái azt mutatják, hogy a hímek segítenek a fiatal nemzedék felnevelésében.

Sopron, 1901. április hó 20-án.

Dr. Mika Károly.

* * *

T. Szerkesztőség! Kapcsolatban a nemrégiben felmerült kérdéssel, hogy a kanróka táplálja-e kölykeit — szabad legyen egy jó fogás történetét leírnom. — Egyik fácsányos közelfekvő vadbuvóját (remise) járta ez év márczius 13-án délelőtt a felügyelettel megbízott B. fővadász a vadászsegéd kíséretében — a mikor is feltűnt előttük, hogy a még tegnap használatlan tengerinyúl-kotorék ma már tiszta és a ki-bejárásnak nyomait mutatja. Amint így nézegették, a lyukból gyöngye nyávogó hang töltte meg fülüket; — figyelmesebben hallgatózva arra a meggyőződésre jöttek, hogy ezek a hangok igen hasonlítanak az ép most világra jött kölykök hangjához. — A vadászsegéd rögtön ásó, zsák és vasért szaladt s megkezdődött a munka. — A lyukból csakhamar kiszedtek — alig 60 centiméter mélyről — 7 még egészen nedves rókakölyköt, azután az anyarókat, melyben felboncsolás után még 2 kölyköt találtak s mintegy 50 centiméterrel beljebb az öreg kanrókát, a kotorék nyílása mellett pedig 2 drb megölt egeret. Azt hiszem, ez szintén a kanróka jó és gondoskodó apasága mellett bizonyít, hogy ez időben párja mellett volt és nagyon valószínű, hogy a 2 egeret már ő készítette oda. — A nőstényrókat a kölykezés hirtelen lephette meg s a legelső búvhelyet foglalta el magának — remélvén, hogy a fácsányos majd könnyen és elég izletes pecsenyét fog szolgáltatni az ő nem kevés számú családja számára. A róka korai kölykezése (márczius 13), valamint a kölykök száma elég érdekes és nem mindennapi.

Kismarton, 1901. április 23-án.

Vadászüdvözzel

Rimler Pál,
hercegi főerdész.

*) T. i. a dolog úgy áll, hogy a viták tulajdonképpen *Storcz Máttyás* cs. és kir. udvari vadásznak egy budapesti folyóiratban közölt rókabiografiára vonatkozó czáfolatából vették ki-folyásukat.

IRODALOM.

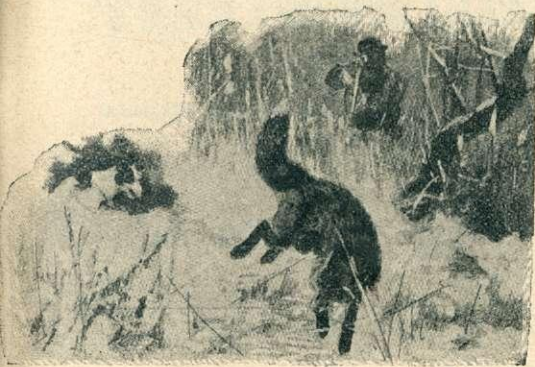
MADARÁSZ GYULA dr. nak „Magyarország madarai“ című füzetes munkájából megjelent a VI-ik füzet is, mely a *nappali ragadozómadarakat* tárgyalja. A füzethez sok szép rajz van mellékelve és egy pompás színes műlap is díszíti. Ajánljuk a kitűnő munkát a madárszat barátainak figyelmébe. A mű nálunk is megrendelhető.

DATOK a *coleopterák táplálécsövének morfológiai és fiziológiai ismeretéhez*. Irta: *Gorka Sándor*, tanársegéd a K. M. Tud. Egyetem állatani és összehasonlító bonczani intézeténél. Nagy alapossággal készült szakmunka grafikai táblázatokkal és 3 tábla pompás rajzzal. Kapható *Hornyánszky* udvari könyvnyomdájában.

UTAZÁS TUNISZON ÁT. Az ismert ornithológus: *Erlanger Károly* báró utirajza *Kormos Tivadar* bravuros fordításában. A könyv oktáv alakban, *Barta Lajos* Pésti könyvkereskedő czég kiadásában jelent meg. Tartalma rendkívül érdekesen tárgyalja a Sahara madárvilágát s élvezetes leírásánál fogva a nem szakemberek is élvezettel olvashatják.

VEGYESEK.

A bogár az ember ellen. (Egy régi följegyzés.) Kinek milyen számszáma van a védekezésre, azt használja az ellenség ellen. Az orrszarvú az orrával verekszik, a strucz a lábával. A jámbor kőtűs tyúk is nekimegy a kutyának, ha bántja, de még a jámborabb liba-féle is méregbe jön olykor s ha egyebet nem tud, hát sziszeg. A bogárvilágban nem ismeretlen dolog a védekezés, persze a sok apró állat ezt csak a maga módja szerint teheti meg. Némelyik oly apró, hogy alig látszik, de az emberi testen mégis nyomot tud hagyni. Ismeretes, hogy az ilyen véletlenül támadt daganatokra a nép is azt mondja: *mög-másztá a bogár*. Ha az alvó gyermek szeme reggelre kidagad s nem bírja a szeme héját mozdítani, azt meg bizonyosan a *pók másztá mög*. Megfigyelésük ugyan nem mindig helyes, mert például a szemhéj bedagadása gyuladás következménye és semmi köze sincsen a pókhoz, de mégis mutatja, hogy a kis furcsa állatok szokásait ismerik. Fölismerésükhöz ott voltak első sorban a *Cantharidines*-bogarak, mint a zöld kőris-bogár (*Lytta vesicatoria*), a szép kék nünüke (*Meloe*), meg egy sor más ilyenfajta. De a többi közönséges futó-bogárnak is van, ha nem is ilyen erős, védőszere. Nem egy van köztük, amelyet ha bántanak, ellenségére savat ereszt (vaj-sav), hogy ezáltal ártson neki. Van köztük olyanféle társaság is, mint a *Brachynusok*, a németek „Bombardierkäfer“-je, amely ágyúzik, ha bántják. Maró gőzt ereszt a támadóra s közben hangosan puffog. Egyiküknek a neve éppen *Brachynus explosens*. Általában azonban apró fegyvereit nem igen használja a kis állat, örül, ha őt magát nem bántja senki. Valami nagy dolognak kell annak lenni, mikor a bogár állandóan mérges, amikor természeti ösztöneinél fogva izgatott, mint azt vihar előtt legyeken és szunyogokon lehet tapasztalni. Van eset rá, hogy mérgesen dühödtek s a négylábú állatot, a melyen és a melyből élnek, tömeges támadásaikkal szinte félbolonddá teszik. Ki ne hallotta volna már dühében kiáltozni a házörző ebet, mikor rekkenő nyári délutánokon nem bír a legyekkel? A Szegeud város tulajdonában levő Práznovszky-féle bogár-gyűjteményben, annak az iratai között találtam egy erre vonatkozó érdekes megjegyzést. Régi kéz írta a *Staphylinus lucens*-ről. A *Staphylinak* igen kiterjedt családúak, szinte számtalan a fajtájuk. Van köztük az egy hüvelyk hosszútól egészen addig, a melyet már nagyító üveg nélkül meg sem lehet nézni. Ocsmány életet élnek, trágyában, rothadó hulladékban, dög-testen laknak, régente magyarul *holyvának*, vagy *ponálnak* nevezték. Az említett helyektől eltekintve, máshol nem igen laknak s annál csodálatosabb, hogy a följegyzés szerint a *St. lucens* 1862-ben a

budai hegyekben egész házak ellen intézett támadást. A följegyzés ezt mondja róla :

»Illy rovarok 1862, évi aug. havában a Zugligetban sok házat ellepvén, a hol az ember bőrén csak mentek a leg fájdalmasabb, undok gyuladt sebeket okoztak, mintha tüzzel érintetett volna a bőr.«
Tömörkény István.

A házi patkány nem pusztult ki. Eddigelé általában azt tartották, hogy a tizennyolczadik század elején Európába jött vándor patkány (*Mus decumanus*) teljesen kipusztította az Európában addig otthonos házi patkányt, a *Mus rattus*-t. A *Mus decumanus* eredeti hazája Ázsia, onnan kelt vándorútra s előzönlötte egész Európát s minthogy jóval erősebb, majdnem teljesen kiirtotta a házi patkányt. Az utóbbi időben azonban a házi patkány újra kezd nagyobb számmal fellépni, különösen Németországban Nürnberg táján s Franciaországban Nancy vidékén. A két patkány faj harcza azért nem lett végzetes az egyikre, mert a vándor-patkány nem szeret a száraz helyeken tartózkodni, hanem inkább a csatornákat, kloakákat keresi föl, míg a házi patkány jobbára csűrökben, raktárakban, tehát a tisztább, szárazabb helyeken él. Mindazonáltal erős harcokat kell vívni mindegyik faj egyéneinek a létért s úgy látszik, hogy most a győztes vándor-patkány kezd, legalább egyes helyeken, a ie-győzött lenni.

Kísérletek a kenguru meghonosítására Magyarországon. Eszterházy Mihály gróf pozsonymegyei birtokán kengurukat szándékozik meghonosítani. Amint hírik, egy szállítmány ebből a vadnemből már úton van és rövid idő múlva megérkezik. A kísérletet valószínűleg siker fogja koronázni mert *Böselager* bárónak németországi birtokain tett hasonló irányú kísérletei sikerültnek tekinthetők.

A Vaskapu vidékéről jön híre, hogy két ölyv megtámadott egy jóval nagyobb halászsast, mely a heves támadás elől menekülni kényszerült. Ugyanez az ölyvpár néhány napra rá egy galambot vett üzőbe, mely a biztos halál elől egy közeli házba menekült. E hírek annál érdekesebbek, mivel az ölyv nem igen szokott párosával vadászni.

Jóval komikusabb a következő eset. A Turn-Severin melletti állami erdőben tilos a vadászat. A tilalom természetesen egy póznára tűzött táblán ki van írva. Egy vadász, ki éppen ott csatangolt, észrevett egy rókát, amint az az említett pózna előtt ült és a táblát nézte. Úgy látszik, megértette a tilalmat, mert midőn a vadászt meglátta, nem szaladt el, hanem lassan elszempolygott, miközben bizonyára dicsérte az állam gondoskodását, mely neki néhány nyugodt évet biztosított.

A kenyérrigység az állatok között tudvalevőleg sokkal gyakoribb jelenség, mint az emberek között, többnyire azonban csak a felsőbbrendű állatokon figyelték meg; az alsóbbrendűek között ritkább lehet, mivel a megfontolásnak bizonyos fokát feltételezi, mint azt az izeltlábúak közül a hangyáknál,

méheknél, darazsaknál, sőt a tengeri rákoknál és tengeri pókoknál találjuk. Az irigységnek érdekes példáját említi az amerikai L. M. Weed két, szisztematikailag nagyon is távol álló állatfaj között; egy európai nyirfaültetvényen a fák nagy részét megfűrták a harkályok, mire azok „vérzésnek“ indultak. Erre oda-seregleitek a rovarok, többek között a *Vespa maculata* is, mely ott a mi lódarázsunkat pótolja. Együttal megjelent a leg-északabban előforduló kolibri, a *Trochilus colobris* is, hogy szintén részt vegyen a lakomában. Amint azonban egy ilyen madárka közeledett, rögtön rátámadt egy lódarázs és el is kergette

A világ legdrágább kutyája New-Yorkban él. Jip, mert ez a neve a kutyának, hét éves működésének jubileumát üli. Egész napon át látható Jip ama utcákon és tereken, hol az elegáns világ megfordul, hátán faszekrénykével, eme felirással: »Adjatok valamit a gyermekkórház szegény, beteg kicsinyei számára!« És hogy e kéregetésnek megvan az eredménye, bizonyítja az, hogy hét év alatt 25.000 dollárt, azaz minfeleg 100.000 koronát gyűjtött össze a kórház számára. Érdekes azonban a leszámoló-lása. Minden szombaton az első banküzletek egyikébe megy, hol a pénztáros átveszi a heti kerésményt és az átvett összeg-ről szóló nyugtát beteszi a szekrénybe, melylyel Jip nyugodtan a kórházba ballag, hogy ott működéséről végleg leszámoljon.

Szerkesztői üzenetek.

D. I. úrnak. *Temesvár.* Téved ön. Lapunk mindenekelőtte szaklap és csak azután szépirodalmi is egyszersmind. Rovataink nem nyílnak meg a mondva csinált „vezető“ nagyságok (!) ellenszenves idétlenségeinek, mert lapunk *színvonala* a mi szemünk fénye s nagyon óvjuk attól, nehogy csak némi-leg is a tolokodó diletantizmus tért nyerjen benne. S hogy ezt teljes méltánylással fogadja a mi disztिंगvált izlésű közönségünk — kitetszik abból is, hogy olvasóink, illetve előfizetőink névsorában ily fényes nevekkkel is lehetünk szerencsések dicsekedhetni, mint: öfenségeik *Ferencz Ferdinánd, József és József Ágost* főherczegek, a *Bolgár fejedelem* és *Kóburg Fülöp* herczeg kir. fenségeik, mely utóbbi remek dolgozato-kkal is volt már kegyes lapunkat kitüntetni. Továbbá *Vaszary Kolos* herczegprimás ő emnenciája, *Eszterházy Mik-lós* herczeg, több egyházi fejedelem, főpapok stb. *Széll Kál-mán* miniszterelnök, *Darányi, Hegedüs* és *Wlassics* miniszte-rek, az összes államtitkárok s az arisztokraczia köréből egy fé-nyes névsor s ezenkívül a művelt magyar intelligencia sora-kozik lapunk köré. Ime, kielégítettük az ön kíváncsiságát; re-méljük beéri vele. Üdvözet!

W. S. Dr. *Lendl Adolf* rövid idő múlva eleget fog tenni az önök kívánságának s lerándul a szép délvidékre önök közé. Addig is üdvözet!

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichéék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

Kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

— Jutányos árak. —

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

TELEFON: 18—99.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

5521.901. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.